

Simone Kukenheim

wethouder Zorg en Jeugd Gemeente Amsterdam

INVESTEREN IN PREVENTIE, IS INVESTEREN IN DE TOEKOMST

De plek waar onze wieg staat, bepaalt vaak onze toekomst. Als wethouder Zorg en Jeugd van een college wiens belangrijkste opdracht is om meer kansengelijkheid voor Amsterdammers te creëren, is dit niet bepaald mijn levensmotto.

In Schotland maakt het ook nogal wat uit waar je wieg stond. Of je beschikt over een hoge of een lage sociaaleconomische status. Een kwart eeuw om precies te zijn. Schotten met een hoge score leven gemiddeld 25 jaar langer dan hun landgenoten die het op sociaal-economisch gebied minder getroffen hebben. In Nederland zijn de verschillen kleiner – 7 jaar – maar net zo alarmerend.

Gezondheidsverschillen in Amsterdam

Ook Amsterdam is in dat opzicht een stad met meerdere gezichten. Zelfs op postcodeniveau zien we grote verschillen. De buurt waarin je geboren wordt, opgroeit en ouder wordt, heeft invloed op je leven. Sterker nog, hoe je ouders leefden voor de conceptie, maakt uit voor je start. In sommige wijken in Amsterdam is de kans op sterfte en ziekte rondom de geboorte 2 tot 3 maal hoger dan het landelijk gemiddelde. 16,5% van de pasgeborenen kinderen heeft geen goede start bij geboorte door vroeggeboorte, een laag geboortegewicht of een combinatie daarvan. De gezondheid van een kind

voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen, zowel fysiek, mentaal als sociaal, op latere leeftijd¹³. Dit geldt niet alleen voor het kind in kwestie, maar werkt zelfs door in de volgende generaties. Een kansrijke start kan de intergenerationele overdracht van gezondheidsachterstanden doorbreken.

Daar is dus werk aan de winkel. In Amsterdam staat preventie in het domein van de publieke gezondheid centraal en is domein-overschrijdend. Dat is op zich niet nieuw. Honderd jaar geleden zagen we gezondheidsverschillen in onze stad en bleek de inzet op hygiëne in en om woningen en de leefomgeving van mensen de sleutel tot het voorkomen van nare infectieziekten. Maar preventie blijft een continu aandachtspunt en is dus veel meer dan alleen maar voorlichting. Preventie is je verdiepen in de levens van mensen, om te begrijpen welke keuzes ze maken, waar ze zich zorgen over maken en wat ze motiveert. En zo naast iemand te gaan staan en samen naar patronen te kijken en te organiseren wat nodig is om die te doorbreken.

Aanpak overgewicht bij kinderen

Deze wijze van preventie gebruiken we in Amsterdam op talrijke plekken. De Amsterdamse Aanpak Gezond Gewicht is een voorbeeld waar Amsterdam trots op is. Deze aanpak stamt uit 2012 toen we constateerden dat ruim 1 op de 5 kinderen en jongeren in de stad overgewicht of obesitas had. Om dit tegen te gaan bleek van essentieel belang dat iedereen zich daarvoor in ging zetten: het kind en de ouders zelf, maar ook professionals in het onderwijs, de zorg, welzijn- en buurtorganisaties, sportclubs, bedrijven en de grote voedselproducenten. Voor kinderen in gezinnen die al een ongezond gewicht hebben, bespreekt de coach van de jeugdgezondheidszorg aan de keukentafel met het gezin welke factoren leiden tot een ongezond gewicht. Daarna volgt maatwerk per gezin.

“Een kansrijke start kan de intergenerationele overdracht van gezondheidsachterstanden doorbreken.”

En we gebruiken onze data goed: we weten op welke scholen veel kinderen zitten met een (risico op) ongezond gewicht. Op die scholen wordt extra aandacht besteed aan gezond eten en bewegen. Ook voor de overige kinderen en gezinnen zetten we vol in op preventie door het gezonde alternatief zo aantrekkelijk en toegankelijk mogelijk te maken in schoolkantines en waar mogelijk ook op straat. Tegelijkertijd investeren we in vakleerkrachten gym en goed bewegingsonderwijs. Zo zorgen we voor een omgeving waarin de gezonde keuze weer normaal wordt.

Maatregelen op hoger niveau

De afgelopen jaren zien we positieve resultaten op gedrag, bijvoorbeeld in het minder drinken van zoete dranken. Of door de inspanningen om te voorkomen dat kinderen gaan roken. Veel sportparken, schoolpleinen, kinderboerderijen en onze dierentuin Artis zijn bijvoorbeeld al rookvrij, waarmee niet-roken steeds meer de norm is geworden. Tegelijkertijd laten de laatste cijfers van overgewicht bij kinderen zien dat de daling vanaf 2012 lijkt te stagneren. Als Amsterdam zitten we aan de grenzen van onze mogelijkheden, nu is hulp uit Den Haag of zelfs Europa nodig. Zoals door prijsmaatregelen ongezond voedsel duurder en gezond voedsel goedkoper maken, of het verbieden van reclame voor zeer ongezonde producten.

Preventie centraal stellen

In tijden van de Covid-19 pandemie is onze eerste inzet gericht op het

beschermen en verzorgen van onze meest kwetsbare burgers. De medische sector, maar ook de verzorgenden en de grote kring van professionals en vrijwilligers daar omheen doen ongelofelijk goed en belangrijk werk. De fase die daarop volgt zal er niet alleen één zijn van het treuren om de mensen die overleden zijn en het herstellen van alles wat het ons gevraagd heeft, of het leren van de lessen over de bestrijding en omgaan met een dergelijke pandemie. We zullen een radicale andere agenda op preventie moeten voeren.

Gelijke kansen voor een gezond leven

We zien het belang van een gezonde veerkrachtige bevolking. We zullen systematischer en domein-overschrijdend moeten samenwerken aan een samenleving waarin gezonde keuzes makkelijk te maken zijn. Waarin een gezonde levensstijl wordt aangemoedigd en ondersteund. We zullen de norm moeten veranderen over wat je onder werktijd kan doen zodat we stress voorkomen en ook tijd creëren voor sport en bewegen. We zullen pro-actiever mensen moeten ondersteunen met het stoppen van roken. En we zullen bij al deze maatregelen en de aanpak ervan altijd gezondheids- en levensstijlverschillen binnen onze samenleving in het oog moeten houden. Zodat we niet alleen gezonder worden als geheel, maar ook de gezondheidsverschillen verkleind worden en iedereen - ongeacht waar je wieg staat - een kans heeft op een lang gelukkig leven. ○